

QUAN HỆ TÂM LÝ CON NGƯỜI - VŨ KHÍ KỸ THUẬT QUÂN SỰ TRƯỚC NHỮNG ĐÒI HỎI CỦA CUỘC CHIẾN TRANH KIỂU MỚI

NGÔ MINH TUẤN*

Từ sau chiến tranh vùng Vịnh, chiến tranh Ban Căng... các nhà nghiên cứu quân sự đã và đang nói tới một loại chiến tranh kiểu mới trong lịch sử loài người. Đó là cuộc chiến tranh công nghệ cao mà đặc trưng nổi bật của nó là việc sử dụng những hệ thống vũ khí kỹ thuật quân sự (VKKTQS) mới nhất và có hiệu quả cao. Đặc trưng này đã làm biến đổi chiến tranh cả về mục tiêu, trình độ, phương thức và tính chất dẫn tới quan hệ tâm lý con người - VKKTQS cũng nảy sinh những vấn đề cần phải được quan tâm nghiên cứu, để sẵn sàng đối phó và giành thắng lợi nếu chiến tranh xảy ra.

Thời đại ngày nay, sự phát triển như vũ bão của khoa học kỹ thuật đã tạo ra những ảnh hưởng mạnh mẽ tới lĩnh vực quân sự. Công nghệ thông tin được ứng dụng rộng rãi trong quân sự đã mở rộng tới mức tối đa cả thời gian và không gian chiến trường, làm thay đổi nhiều quan niệm truyền thống, tác động tới việc xây dựng quân đội, củng cố quốc phòng của các quốc gia trên thế giới. Hệ thống VKKTQS cũng có những biến đổi lớn. Nếu trước kia, người ta chú trọng nhiều hơn tới khả năng sát thương của vũ khí, thì ngày nay người ta lại chú

trọng nhiều hơn tới nâng cao độ chính xác của nó, tập trung đánh vào ý chí đối phương, làm cho đối phương nhanh chóng suy sụp và tan rã. Hệ thống VKKTQS mới như vũ khí điều khiển chính xác thế hệ mới, vũ khí tác chiến điện tử, vũ khí năng lượng định hướng, vũ khí tàng hình... dựa trên hai tiền đề của vũ khí truyền thống là vật chất và năng lượng, được tăng cường thêm yếu tố thông tin đã tạo thành một thể kết hợp con người - máy móc khá hoàn chỉnh, nâng cao hơn hiệu quả tác chiến. Điều đó cũng cho thấy, quan hệ con người - máy móc trong lĩnh vực hoạt động quân sự đã được giải quyết ngày càng tốt hơn. Thực tế, trong chiến tranh vùng Vịnh lần thứ nhất và lần thứ hai, những ưu thế về VKKTQS đã được phát huy, tạo điều kiện cho liên quân áp đảo và giành thắng lợi trước quân đội Irắc. Mặc dù quân đội Irắc đông hơn so với liên quân, song không có tinh thần chiến đấu đến cùng, VKKTQS hạn chế, khả năng tác chiến yếu, không có khả năng cơ động đánh lớn, hoảng loạn trước sức tiến công và các loại vũ khí

---

*Đại tá, TS, Khoa Tâm lý học quân sự - Học viện Chính trị quân sự.

mới của liên quân nên đã nhanh chóng bị tan rã.

Có thể thấy một số đặc điểm nổi bật rất đáng chú ý của VKKTQS trong chiến tranh kiểu mới như:

- *Tin học hoá VKKTQS*: Trong cuộc chiến tranh kiểu mới thông tin ngày càng giữ vai trò hết sức quan trọng. Các loại vũ khí được sử dụng sẽ chủ yếu dựa trên công nghệ thông tin. Chúng không chỉ có các thiết bị truyền dẫn kết hợp mà còn có hệ thống máy tính điện tử có thể tìm kiếm, cung cấp những thông tin về mục tiêu để đánh những đòn chính xác từ xa được ví như “Đường dao của các nhà phẫu thuật ngoại khoa”. Lúc này, hệ thống vũ khí được liên kết với nhau thành một chỉnh thể thống nhất. Thuật ngữ “Quân đội tin học hoá” ra đời, cho thấy đó sẽ là quân đội chiến đấu với VKKTQS tin học, với các trận đánh dựa vào thông tin.

- *Mạng hoá VKKTQS*: Việc sử dụng rộng rãi các loại VKKTQS công nghệ cao đã mở rộng quy mô chiến tranh. Không gian chiến tranh không chỉ là không gian truyền thống như: Không – Bộ – Biển mà là không gian đa chiều, với sự mở rộng ra cả không gian thông tin và vũ trụ. Tất cả mọi hoạt động diễn ra trên chiến trường đều được kết nối thành hệ thống chung, với mạng máy tính không ngừng mở rộng, tạo ra một chiến trường tàng hình vô cùng rộng lớn.

- *Chính xác hoá VKKTQS*: Chính xác hoá trong tiến công sẽ được coi là tiêu chí đặc trưng cho chiến tranh kiểu mới. Do có sự trợ giúp của máy tính, tình hình trên chiến trường luôn thể hiện rõ trên màn hình và được kiểm soát chặt

chẽ. Các thủ đoạn nguy trang, nghi binh theo kiểu truyền thống khó có thể đánh lừa được đối phương. Sự phát triển của vũ khí điều khiển chính xác sẽ có ảnh hưởng lớn tới phương thức tác chiến. Các đòn tiến công phủ đầu, dồn dập, bất ngờ sẽ được sử dụng phổ biến. Trên lý thuyết, độ chính xác của vũ khí tăng gấp đôi thì hiệu quả tác chiến tăng gấp bốn.

- *Tàng hình hoá và vi hình hoá VKKTQS*: Những thành tựu về công nghệ vật liệu mới, kết hợp với các biện pháp kỹ thuật như thay đổi thiết kế ngoại hình, thu nhỏ mặt cắt phản xạ... đã làm cho VKKTQS hiện nay có khả năng tàng hình cao, khiến cho radar của đối phương rất khó phát hiện. Đồng thời, cũng nhờ thành tựu của công nghệ mới, người ta đã chế tạo được các hệ thống vi cơ điện làm “nhỏ hoá”, tăng khả năng tin học hoá vũ khí, từ đó trên một phương tiện sẽ lắp được nhiều hơn các thiết bị kỹ thuật, các loại xen xơ... dẫn tới có thể vi hình hoá vũ khí.

Để sẵn sàng đối phó và giành thắng lợi trước đối phương luôn có ưu thế về VKKTQS, có nhiều vấn đề đặt ra mà chúng ta cần phải giải quyết, trong đó có vấn đề quan hệ tâm lý con người – VKKTQS. Trước hết, cần khẳng định rằng dù trong điều kiện nào thì vai trò quyết định trong chiến tranh vẫn là yếu tố con người. Tuy nhiên, yếu tố con người ở đây phải được kết hợp chặt chẽ với yếu tố VKKTQS. Ngày nay, khi VKKTQS càng hiện đại thì con người cùng với sự giác ngộ sâu sắc về mục tiêu, lý tưởng chiến đấu, tinh thần quyết tâm bảo vệ Tổ quốc, bảo vệ chế độ XHCN, bảo vệ Đảng, có bản lĩnh chính trị vững vàng còn càng phải có khả năng làm chủ VKKTQS, sử dụng thành thạo,

linh hoạt, sáng tạo, đạt hiệu quả cao trong mọi tình hình phức tạp của chiến đấu. Chú ý tới quan hệ tâm lý giữa con người – VKKTQS, cần tập trung làm tốt các vấn đề sau:

- *Tăng cường giáo dục truyền thống đánh giặc, giữ nước của dân tộc ta.* Bài học quý giá được đúc rút từ lịch sử chống ngoại xâm của dân tộc là dù thường xuyên phải đương đầu với các thế lực xâm lược hung hãn và lớn mạnh hơn mình gấp nhiều lần, bằng nguồn lực trí tuệ và sức mạnh tinh thần của con người Việt Nam, bằng sức mạnh tổng hợp của chiến tranh nhân dân, với tất cả các loại vũ khí có trong tay, chúng ta vẫn quyết đánh và quyết thắng. Trí thông minh, tài năng sáng tạo, ý chí chiến đấu của người Việt Nam giúp chúng ta trong nhiều trường hợp với những vũ khí trang bị hiện có đã nghiên cứu, cải tiến tìm ra những cách đánh thích hợp và đánh bại được kẻ thù. Vì thế, việc giáo dục truyền thống đánh giặc, giữ nước của dân tộc ta cho các quân nhân, đặc biệt là các chiến sĩ trẻ cần phải được thường xuyên tăng cường, làm cho họ hiểu sâu sắc, có thái độ trân trọng, biết yêu quý, giữ gìn và phát triển truyền thống quý báu của dân tộc trong điều kiện mới.

- *Nâng cao hơn nữa trình độ tri thức mọi mặt của quân nhân, đáp ứng với những đòi hỏi của tình hình nhiệm vụ mới.* Do tác động của khoa học kỹ thuật công nghệ, trong đó rất nhiều thành tựu đã được ứng dụng vào hoạt động quân sự, vào chế tạo các loại VKKTQS mới. Muốn làm chủ VKKTQS hiện đại, quân nhân phải có trình độ tri thức cao, có khả năng tiếp

thu tốt các tác động trong huấn luyện, giáo dục, nhanh chóng biết áp dụng các kiến thức vào hoạt động thực tiễn. Điều này cũng đặt ra những yêu cầu không chỉ với việc tuyển chọn “đầu vào” cho quân đội mà còn liên quan trực tiếp tới cách thức huấn luyện, giáo dục quân nhân hiện nay ở các đơn vị. Cần nâng cao hơn hiệu quả của huấn luyện, giáo dục, bám sát những vấn đề mới của thực tiễn đặt ra, cập nhật những thông tin mới về sự phát triển của khoa học kỹ thuật quân sự.

- *Động viên, khuyến khích và tạo những điều kiện thuận lợi cho quân nhân nghiên cứu, tìm hiểu, cải tiến, sáng tạo các loại VKKTQS.* Thực tế cho thấy, các loại vũ khí mới cho dù có “thông minh” đến đâu chẳng nữa vẫn có cái “gót chân Asin” của chúng. Trong các cuộc chiến tranh vừa qua, mặc dù Mỹ và liên quân ra sức quảng cáo cho các loại vũ khí mới nhưng rõ ràng chúng không quá “thông minh” như vậy, thậm chí cũng đã có trường hợp đánh nhầm cả vào Mỹ và liên quân hoặc không thể phát huy hết tính năng tác dụng. Vấn đề đặt ra là chúng ta phải quyết tâm nghiên cứu, tìm tòi, hiểu rõ tính năng tác dụng của các loại vũ khí mà kẻ thù có thể sử dụng, đánh giá đúng chỗ mạnh và tìm cách khoét sâu, chế ngự được những chỗ yếu của các loại vũ khí đó, từ đó tạo ra các phương pháp, phương tiện phòng tránh, đánh trả có hiệu quả. Mặt khác, phải xây dựng niềm tin vào các loại vũ khí mà chúng ta hiện có, cho dù chúng có thể đã cũ kỹ, xuống cấp, lạc hậu. Chủ tịch Hồ Chí Minh từng căn dặn các cán bộ chỉ huy, lãnh đạo phải: “làm cho mọi đội viên hiểu rõ và tin tưởng vào lực lượng của

ta, tin tưởng vào vũ khí thô sơ của ta³⁽¹⁾. Niềm tin đó chính là một trong những động lực quan trọng định hướng, thúc đẩy quân nhân phát huy tính tích cực của mình trong quá trình hoạt động quân sự để sẵn sàng hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. Kiên quyết khắc phục và đấu tranh với những biểu hiện bi quan, dao động, thiếu tin tưởng vào các loại vũ khí của ta, thổi phồng và tuyệt đối hoá các loại vũ khí của địch.

- *Tăng cường các loại VKKTQS mới, thay thế các bộ phận hỏng hóc, đảm bảo tính đồng bộ trong hoạt động.* Việc mua sắm, bổ sung các loại VKKTQS mới phụ thuộc vào sự lớn mạnh của nền kinh tế, bởi chi phí cho các loại vũ khí hiện đại là rất tốn kém. Đất nước ta còn nghèo, kinh tế còn chậm phát triển, có nhiều mặt chúng ta còn phải tập trung ưu tiên. Tuy nhiên, không vì thế mà không quan tâm đúng mức tới việc trang bị các loại VKKTQS mới cho quân đội để thiết thực góp phần nâng cao sức mạnh chiến đấu, bảo vệ vững chắc Tổ quốc XHCN nếu chiến tranh xảy ra. Cần giải quyết tốt mối quan hệ giữa quốc phòng và kinh tế trong điều kiện mới của đất nước.

Dưới góc độ của tâm lý học kỹ thuật quân sự, đứng trước những đòi hỏi của cuộc chiến tranh kiểu mới, trong tương lai cần chú trọng hơn nữa việc nghiên cứu, làm rõ các khía cạnh của quan hệ tâm lý con người - VKKTQS, nâng cao chất lượng huấn luyện, sẵn sàng chiến đấu của quân đội. ♣

Chú thích

1. Hồ Chí Minh. *Toàn tập*, tập 5. NXB CTQG, Hà Nội, 2002, trang 415-416.

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH...

(Tiếp theo trang 8)

Thực hiện yêu cầu trên trước hết mỗi cán bộ chiến sỹ phải ra sức học tập nâng cao trình độ giác ngộ chính trị, đường lối chủ trương, chính sách của Đảng, nhiệm vụ của quân đội; không ngừng trau dồi trình độ chuyên môn, kỹ thuật, nghiệp vụ theo chức trách... Trên cơ sở đó xác định động cơ, mục đích hoạt động quân sự đúng đắn; nâng cao ý thức trách nhiệm, tinh thần say sưa, miệt mài, sáng tạo trong công việc; thường xuyên tự phê bình và phê bình để đấu tranh với những biểu hiện giảm sút ý chí quyết tâm chiến đấu ở bản thân và đồng chí, đồng đội để giữ vững quan điểm, lập trường, niềm tin thắng lợi; chủ động khắc phục mọi khó khăn hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao. ♣

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hồ Chí Minh. *Tuyển tập*, tập 2. NXB Sự Thật, Hà Nội, 1980, trang 345.
2. Hồ Chí Minh những bài nói và viết về quân sự, tập 2. NXB QĐND, 1987, trang 153.
3. Hồ Chí Minh với các lực lượng vũ trang nhân dân. NXB QĐND, 1975, trang 183.
4. Hồ Chí Minh. *Toàn tập*, tập 10. NXB Sự Thật, Hà Nội, 1989, trang 125.
- 5, 6. Hồ Chí Minh. *Toàn tập*, tập 6. NXB CTQG, Sự Thật, Hà Nội, 1995, trang 558, 559.
7. Hồ Chí Minh. *Toàn tập*, tập 2. NXB Sự Thật, Hà Nội, 2000, trang 261.